

УДК 342.72

Курта Є.О.¹, Корж Н.Л.¹, Глушенко Н.В.¹

¹ доц. НУ «Запорізька політехніка»

ОЗНАКИ БУЛІНГА ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЙОГО ВЧИНЕННЯ

Термін «булінг» походить від англійського слова «bully», що означає «грубіян» або «підлабузник».

Перекладаючи дану категорію на українську мову, булінг можна визначити як «систематичне притискання», яке передбачає вчинення дій, пов'язаних із переслідуванням, знущанням, залякуванням та іншими подібними діями. Українське слово «цькування» можна розглядати як синонім англійського терміну «булінг», оскільки його семантика відображає сутність булінгу.

Булінг виникає не лише між учасниками освітнього процесу, але охоплює ширший коло суб'єктів. Покрім осіб, що здійснюють налякування, та їх жертв, до учасників булінгу також відносять спостерігачі. Це особи, які своїми діями не допомагають або не перешкоджають наляканню, займаючи нейтральну позицію. Важливо підкреслити, що ці особи не несуть юридичної відповідальності за булінг, оскільки не мають прямого зв'язку з його вчиненням. Досвід показує, що ця категорія осіб має тенденцію стати жертвами булінгу з психологічних причин.

Для притягнення до юридичної відповідальності осіб, винних у булінгу, потрібно враховувати наступні ознаки:

- Навмисність. Шкода, заподіювана іншій людині, повинна бути навмисною.
- Систематичність і повторюваність. Булінг має бути систематичним і повторюваним, а не одноразовим.

– Розповсюдженість. Булінг може відбуватися як особисто, так і онлайн (у формі кібербулінгу), в будь-який час і місце, і може спричиняти фізичну або психологічну шкоду.

– Явність або прихованість. Булінг може бути явним, тобто відкритим і очевидним, або прихованим, коли він відбувається у таємниці або заховано від інших.

Наприклад, одноразова бійка чи сварка, неприязнь до когось або ізолювані акти агресії, а також використання сексистських або расистських термінів без наміру завдати шкоди можуть викликати занепокоєння, але можуть потребувати іншого підходу. За таку поведінку можуть передбачатися різні форми відповідальності.

У більшості випадків особа, винна у булінгу, може нести адміністративну відповідальність, що може призвести до нарахування штрафу у розмірах від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виконання громадських робіт на строк від двадцяти до сорока годин. Крім того, можлива цивільна відповідальність, яка полягає у захисті честі та гідності потерпілого і компенсації моральної шкоди.

Іноді булінг може бути класифікований як кримінальне правопорушення, і за його вчинення особа може бути притягнута до кримінальної відповідальності. Категорії злочинів, пов'язаних з булінгом, включають напад, клеп, поширення інформації, яка порушує особисту приватність, та погрози.

Санкції, передбачені за ці кримінальні правопорушення відповідно до Кримінального кодексу України, застосовуються до кривдника з настанням 16-річного віку, якщо його дії містять ознаки складу відповідного злочину. У випадках особливо жорстокого поведіння кримінальна відповідальність може наступати з 14-річного віку.

В окремих випадках результатом булінгу може бути самогубство людини або замах на таке діяння. У таких ситуаціях особу, яка вчиняла булінг, можуть притягнути до кримінальної відповідальності за статтею 120 Кримінального кодексу України. Кримінальна відповідальність за цю статтю настає з 16 років. Для кривдників у віці від 11 до 16 років можуть застосовуватися примусові заходи виховного характеру.

Доведення особи до самогубства або замах на самогубство, яке є наслідком жорстокого поведіння, шантажу, систематичного приниження її людської гідності або систематичного протиправного примусу до дій, що суперечать її волі, а також інших дій, що сприяють вчиненню самогубства, караються обмеженням волі на строк до трьох

років або позбавленням волі на той самий строк (частина 1 статті 120 КК України).

Ця проблема вимагає негайного втручання та заходів протидії для запобігання трагічним наслідкам булінгу.